

Laube Kadri and nipi, kuis paiklikku hindätiidmist hoita

Kae lk 2

Sommeri Lauri rändäs vanna rata pite

Kae lk 3

Lugu võhrust nimega Susaara, klä oll kavval nigu repän

Kae lk 4

FASTRÕ MARIKO PILT

Vahtsõnõ vöro keele iistkõnõlõja om Kauksi Ülle. Urbõkuun ja mahlakuun om vöro keele iistkõnõlõja Kauksi Ülle, kinkalõ and' ammõdi üle Veeroja Eda. Kauksi Ülle kõnõl' iistkõnõlõja ammõdi vastavõtmisõl: «Rassõ süämega ja täüs vastutusõga ma võtsõ seo au vasta. Ja todõ tuuperäst, et võrokõisi kongress tulõ ja sõs um hää võimalus iistkõnõlõjana tuust inämb kõnõlda. Parhilla um tuu kuu, ku tulõ rohkõmb kõnõlda, kuigi võrokõsõ omma säändse, kes rohkõmb toimõndasõ ja vast ei tahaki väega, et kõik vahisõ, mis nä tegevä. Tahtva umaette rahuligult olla esihindän. A ku om sääne olukõrd, et ei lasta inämb esihindän olla rahuligult, sõs piät hellü kah tegemä, selle et mi tahami ellu jäiä. Täämbä üuse ma mõtli taa asa pääle ja mul tull' sääne pilt: kas ma taha, et mu latsõlatsõ umma kunagi uibidõ tolmutaja, ku mesiläse omma välä koolnu, kas ma taha, et mu latsõlatsõ omma kunagi prügü ümbretütlejä, mürke lahustaja, vii puhastaja? Ei taha! Tuuperäst piät olõma täüsvastutus uma järgmädsõ põlvõ iin. Mi olõmi siin maa pääl külälidse. Ja mi ei tohe anda umilõ latsilõ säänest maad ja mi ei taha tõrõlda saia ummi latsõlatsi käest, ku maailm pöörüs ja nä ütlesse meile, et mille ti es anna meile ummi väärtüisi edesi. Või-olla õkva noid, midä mi olõmi maast madalast opnu. Vast õkva noid tarkuisi tulõ vaia? Toda, kuis kündä, kuis külbä, kuis hoita luudust, kuis hoita kogukunda, kuis pitä meelen vanasõnnu: narrit põldu üts kõrd, narr põld sinu ütesä kõrda; kuis sa küläle, nii külä sullõ. Kõik tarkusõ – kuna võtta puu maaha, et täst saa kimmäs puu sainapalgis jne. Kõikõ tuud om vaia. Mi olõmi ummi tiidmiisi ja tundmisõ poolõst viil rikas põlvkund. Mi tahami seod edesi anda ja mi tahami edesi ellä hindäkiilsen ja -miilsen rahvan.»

UL

Mälehtedi Läti ja Eesti mõtsavelli. 5. urbõkuul sai Pihkva-Riia kiviti pääl Murati piiripunktin kokko paarkümmend Eesti ja Läti kaitsõliitlast ja aoluuhuviilist, et tetä matkakäük Läti Ziemeri mõtsavelli 3.03.1950 Eestin peetü Naapka lahingu ja Eesti mõtsavelli 7.03.1951 olnu Saika punkrilahingu mälehtüses. Matkapääväl käüti paksu lumõ seen läbi mitu mõtsavelli punkti-, lahingu- ja mälehtüskivipaika ja panti hukka saanuidõ mõtsavelli mälehtüses kündlit ja krantsõ. Tuust, miä täpsele ütlen vai tõsõn paigan juhtu, kõnõli arheoloog Kiudsoo Mauri ja kaitsõliitlanõ Hörna Aare. Piiriveeritside mõtsavelli mälehtüspäävä kõrrald' Kaitsõliidu Võromaa malõva Rõugõ-Vahtsõliina ütsikkompanii. Urbõkuu alustusõn peet Läti-Eesti mõtsavelli mälehtüspäiv oll' edimäst kõrda minevä aasta ja taa plaanitas egä-aastadsõs kombõs tetä.

Pildi pääl omma matkalidsõ kogonu lahingun surma saanuidõ mälehtüsmärgi mano Naapka küllä, kon peeti maaha väiku tseremoonia: laulõti Läti ja Eesti hümnü ja Hundi Indrek pidi väiku mälehtüspalvusõ.

RAHMANI JANI jutt ja pilt

Opilasfirma pidävä keväjäläatu

11. urbõkuul peetas Võron Kagukesküsõn Kagu-Eesti opilasfirmadõ keväjäläatu. Laat om vallalõ kellä 10–14.

Haanin tulõ sanna-koolitus

Rõugõ vald tähistäs timahavast sanna-aastakka sügüsedse sannaädälivaihtusõga, a inne tuud tetäs huviliidsilõ koolitusõ sannakombist, sanna-sõnnost ja vihtmisest. Edimäne koolitus, miä kõnõlas plaanõst lähkümpä, tulõ joba 15. urbõkuul kell 14 Haani rahvamajan. Sanna-aastaga tegemiisi Rõugõ vallan vidä Veeroja Eda.

UL

Ligembät teedüst saa internetist aadrõssi rouge.kovtp.ee/sanna2023 päält.

Ameeriga jazzi-legend and Võrol kontsõrdi

4. mahlakuul and Võrol Kandlõ kultuurimajan uma ainumadsõ Baltikumi kontsõrdi USA bassivirtuoosi Berliini Jeffi kvartett. Berliini Jeffi peetäs täämbädse ao ütes parõmbas soolomängjäs basskitarrimaailman ja tä om ka üts üle ilma hinnatumb basskitarri oppaja.

Ligembät teedüst saa kodo-lehe vorukannel.ee päält.

UL

Kae, miä üteli!

«Valimisõ omma nigu kooli-kiusaminõ. Kõgõpäält mõnitäs rahvas paar kuud poliitikit. Perän masva poliitigu rahvalõ neli aastakka kätte.»

VILBASTE KRISTEL (Mo'ovihun)

Harglõ kooli kogokunnapääväl märgotõdi hääst koolist

LAANÕ TRIINU

27. radokuul oll' Harglõ koolin haridus- ja moti-vatsioonipäiv, kon löüti, et hää kooli tunnusjuun om kogokundlikkus.

Kogokunnapääväl arotõdi parhilladsõ ao oppamisõ päämiidsi sõnomiid ja märgotõdi, määndse noist omma kõgõ tähtsambä tuujaos, et Harglõn saanu toimõnda hää ja umist väärtüisist luku pidäjä kuul.

Päivä vidivä Tartu ülikooli opikavvu ja opikogokundõ pääasatundja Jürimäe Maria ja Tartu ülikooli eetigakesküsõ hää kooli ja latsiaia projekti-juht Nummert Mari-Liis. Ossa võti Harglõ kooli oppaja, latsõvanõmba ja kogokunnaliikmõ. Ütenkuun saadi selges, et kogokundlikkus saa-i olla õnnõ kooli seen, a haard ütlen ka paikkunda ümbre kooli. Rõõmuga löüti, et Harglõ kuul om jo läbi ao olnu kogokunnakuul. Tuu tähendäs, et kõik aig tetäs oppamisõ man ka vahtsõnduisi, rehkendäden kooliperre ja kogokunna tahtmiisiga. Pääväl jäi kõlama mõtõ, et

LAANÕ TRIINU PILT

Üten koolitaja Jürimäe Mariaga Tartu ülikoolist arotõdi Harglõn hää kooli üle.

hää kuul om sääne, kon opilanõ lätt ekkä tunni rõõmuga, huulmada tuust, kas tä om tollõn ainõn tukõv vai keskmäne. Hään koolin sutõtas hoita ja tukõ latsõ loomulikku ophiimmo ja tahtmist maailma avasta. Täämbädse ao latsõvanõmba uutva kooli puult paindlikkust ja valmis olõmist kuuntüüs perre ja

latsõga. Ütenkuun löüti, et kooli-kogokunna liikmõ piät saama tähtsis peetävisit väärtüisist ausalõ ja julgõlõ kõnõlda. Tuu om võimalik sis, ku tuu, midä kooli käest oodõtas ja midä kuul uut, üteldäs selgele ja sõbraligult vällä. Arotamiisi päämidses küsumüses pidä-nü olõma: «Määnest kogokunna-kuuli meile vaia om?»

Arotamisõ man tetti lusti-liidsi ülesandit ja mänge. Päiv lõppi ütidsse opmist ja oppamist pututava räpiga – laul, naar ja uutmalda küle päält kaeminõ esiki igävävõitu asjulõ omma neo, miä avitasõ egän vannusõn opjat. Hää kogokunnakooli märgotuisiga plaanitas Harglõn pia ka süvembäle edesi minnä.

M Ä R G O T U S

*Paikkunna hindätiidmise alalõhoitmisõs
om väega tähtsä ummi inemiisi tunda*

Kutsumi naabri vällä!

LAUBE KADRI,
kultuurividäjä, muusigaoppaja,
meelelahutaja...

üle ja mille mitte ka ütstõdsõga tutvas saia. Tuu tähendäs, et naabri võisi olla sääne, kinkast õigõ veidü tiiät. Meil kõigil om säänsit naabrit pääle «Maale elama» kampaaniat nii põha ku lõuna puul. Kampaania tetti, a kiäki es mõtlõ, kuimuudu säändse maalõ kolinu inemise paiga kogokundõ ja kultuuriga ütte köütä. Seenimaani teivä säänest tüüd piirkunna kultuuri-inemise. Esiki poodin, ku trehväs sama nägo joba mitmõndamat kõrda vasta, küsset kõgõpäält müüjä käest, kas tä tiid, kiä seo vai tuu om. Müüjä õks tiidvä ja ku vastus oll, et eläs sääl ja sääl tuu vai tõdsõga, sõs oll aig hannast haarda ja uuri, miä vahtsõlõ inemisele huvvi pakk. Mõni laul, tands vai taht õnnõ pito panda. Kõik häste – inemine oll kinni püvvet ja esihindä

tiidmäldä mi kogokunna- ga ütte köüdet. Piirkundligu hindätiidmise alalõhoitmisõ jaos om väega tähtsä ummi inemiisi tunda.

Ku ma kuus aastakka tagasi Islandilt Võromaalõ periselt tagasi tulli, nakaš Mehkamaa ja Varstu vahtsidõ inemiisi tundmaopminõ väega suurõ kaari ja kipõ vungiga pääle. Tuud tiidmist tull nii pallo, õt andsõ pääle edimäst kuud alla. Es jõvva teedüst vasta võtta – noorõ olli vaihõpäl suurõs kasunu, perre loonu, latsõ olli sama vana ku mul hindäl. Lõpõf edimäne lats kooli – tiidse vaivalta vanõmbit. Tõõnõ vahel saitsmendän klassin kuuli ja ma vei lõpupidol latsi ja vanõmbidõ näo kokko. Kolmas opp Mõnistõn kuvvõndan klassin, latsi tiä ja vanõmbit kah, om hää tunnõ – nakkas luuma. Ma tiä ummi naabrit.

A vällä pidänü kutsma – üts asi om, ku tiät näko ja tuud, kiä kinka köüdet om. Tuu «seeneniidistik» om joba selges saanu. Täambä om tähtsä saia kimmüst ka ütstõdsõ tegemiisi, olõmiisi ja uskmiisi osan. Ku ma tiä ja mõista rehkendä ummi naabridõ uskmiisi ja tegemiisiga, olõmi ütenkuun kogokunnan kimmämbä. Om väega tähtsä naabri vällä kutsu – niimuudu saami kimmüst mano ja tuud om täambädsel pääväl vaia.

Om tiatrikuu – kutsumi naabri tiatrilõ! Ja nallakuul istumi sanna, om jo sanna-aastak, ja teemi nalla kah, ku tahtmist om. Põhjussõ naabri vällä kutsu õks löüd.

põlisrahva kogokunna, kõikvõimaligu hispaania keele murdõ ni tsungli. Ja tõtõst, kongi olõ-i tähe nii helksä ku Argõntiinan. Õnnõ tan võit kõkkõ taad ütenkuun näta, a näet ka pallo vaesust, prügümäke mäe kõrval. Suur võimalus om, et sinno varastõdas pallas, ja noorõmba põlvkunna tiä-i inämb midägi aoluust vai kombist.

Mul om seo aoni rasõ arvo saia, mis tuul õdagul juhtu, a tuud idüllil kaiõn olli ma tävveste kimmäs, et seo om mu kotus ja ma tul-li, et jäiä.

A joba järgmädsel pääväl, ku ma kodo tagasi tulli ja pääväplik-si pärast terve päävä maaha magasi, tull mullõ miilde, et samal aol kütetäs Atlandi takan savvusanna ni küdsetäs ahokardokid. Ja sõs ma sai arvo, et Argõntiina om küländ hämmär ja hää paik, kon elo pääle märgota, a umal Võromaal om iks kõgõ parõmb.

Näemi joba pia!

Pulga Jaani mõtõlus

Tuisk

Üts kõrralik Eestimaa talv nakkas üle poolõ läbi saama. Perämidse paar nädälit om meile tulõtanu miilde vahepäl peaaigu võõrsõnas saanu sõna: tuisk.

Tütär käu Antsla külle alt Otepää külle ala tühü ja mõni aig tagasi es jõvva tä uma autuga suurõtii pääle läbi murda. Õnnõs oll vanõmb veli külän ja tütär sõidutõdi džiibiga Otepää külle ala. Järgmine õtak pääle tüüd visaš tütär lapju sälgå ja kaibsõ auto lumõhangõst vällä. Mitte midägi eriliist, ma olõ esi küländ vana Willise all kõtulõ lumõn roomanu.

Eriline tull paari päävä pärast. Sis kuulõ viieaastanõ tütretütär vanaimä juttu, kuis ma innembä latsi hobõsõga kuuli vei, ja käreä umalõ imäle pääle, et milles tuu hobõst ei pea. Muidu hüpänü saani ja olluki Otepääl nigu nipsti. Mil-le tii naaru kõkutadi? Kas selle, et kõik mõistva nuuri hukka: muudkui aetas torõdust takan. Järjest kallimpi autosiid ja niid tulõ üts Päsli (tütretütäre hõigunimi) ja nakkas nõudma vannu aigõ tagasi. Ja ma olõ kimmäs, et kui tälle säändse unõlmiide reisi är kõrraldat, sis tuu saia täl meelen surmatunnini.

Siinkotsil käu minust nõksatus läbi: äkki Päsliil om õigus? Kiäki ei olõ jo papõrd ja pleiat-sit haardnu ja Otepää-reisi ökonoomikat vällä rehkendä-nü. Talvõl sääl ilmselt üle 40 ei olõ mõistlik sõita; luminõ tii serbäs ägedält bensiini. Närvi kulusõ silmnäten läbi. Autot lahut kah rohkõmb. Ja ku viil kullõlda rohiiliidsi: esteetiline puul om mõnikõrd kõgõ tähtsämp. Kon muial tuu viil nii nauditav om ku Otepää tii vee-ren. Ja ku tiit Päsliiga tuu reisi är, sis sääl (Otepää tii pääl) om saani ümbremineku kotusiid arvada inämb ku kolm vai viis. Säändsist «pisiastust» nigu saani ümbreminek vast saiski koon mi «õnnõlik latsõpõlv». Ja hirmus viga om, ku tuud nakkami palgarahas ümbre rehkendämä.

Seokõrd es jõvva, a järgmises valimises tiimi koon Päsli-ga Hobõsõtiide Partei. Võtami riigikogun umbõs 12 kotust.

Mis ti sis kostati?

PULGA JAANI

Aig haavu lakku

Valimisõ omma nigu aastavaihtus. Reklaamõ pääle kulutõdas hulga rahha ja kassu om tuust niisama pallo ku aastavaihtusõ aigu õhku lastust tulõvärgist. Perän või naada rehkendämä, midä tarviliist tuu raha iist är tetä olõs saanu, a sis om joba ilda: raha om är palanu.

Ku aastavaihtus är om peetü, press harilik elo jäl pääle. Õnnõgi tuu vahega, et vahepäl om kõvastõ pito peetü ja tuust om pääle tulnu suur väsumine. Pikk valimiisikampaania tõi kah inemiisile väsumise pääle. Nii mõnigi mõtõf ja ütelf, et saanu no taa trall ütškõrd ummõhtõ läbi. No om taa pinipulm läbi saanu ja aig om haavu lakku.

Egäpäävaihtumõnduisi mano tagasi jõudva inemise lõudvä iist hulga tegemädä töid. Huulmada kõgõst om kevväi pia käen, tuuperäst tulõ kipõstõ kaia, et uibutüve saanu lämmä päävä iist kait-sõs valgõs võõbatus. Kasvumajakasvu tulõ potti kasuma panda, et ildampa es pidänü laatõ päält kallist kraami takan ajama. Midä päiv edesi, toda inämb sulas lumõ alt vällä tegemädä töid. Nika ku ütspäiv om kõik lumi är sulanu ja unõst heränejä luudus herätäs vahtsõt väke ja luutust ka talvõst väsinüisi inemiisi hengen.

Seokõrd oll valimiisi pääteema julgõlõk. Paku õkva vällä ka järgmäidsi Riigikogo valimiisi pääteema: tuu om ülbeolõk.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Mobvink: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee
Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com
Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:
Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ives, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee
Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Kiri Võrolt

Kiränik LUMISTE KATI and värskit mõttit, kuimuudu egäpääväello vaeldust lõudä, ja märgotas tuust, miä parasjago süäme pääl.

Unistus rohilidsõst Võrost

Seeni, ku inemine unistas ja luut, om kõik häste, selle et joba uma mõttõga muudami midägi parõmbas. Ku olõs mu tetä, olnu Eestin pallo inämb rohilist. Muro ja suuri saiso-platsõ asõmõl olnu lillinurmõ ja süüdävide kasvõ pindre, parkõn olnu kah inämb viläpuid ja mafapuhmõ. Loomuligult võinu inemise sõita inämb jalgratta ku autoga jne.

Mõnõ aasta iist, ku ma viil Kapstamäel elli, imehti väega, ku suuri maalappõ lihtsä-le niidetäs ja mitte kiäki ei tii sinnä hindäle pindrit. Ja mille es võinu ka lihtsäle hainamaad olla? Liigikirivüse ja mutukidõ sõõgi hoitmisõs olnu tuu väega mõistlik.

Niisama pand minno imehtämä, mille es olõ Võro liinan nii pikkä aigu võimalust bio-jäätmit eräle sorti. Orgaanilidsõ biojäätmõ omma selge vara ja esieränis väikeisi maiu man om mõistligumb hanki kompostri ja tetä hindäle esi mulda, mitte osta tuud poodist. Tarton ja Talnan om kogokunna-

aiduga luudu väega ilosit alguisi. Mine ja kae huvi pärast Tarto Imäjõõ aida, Aleksandri aida, Tarto mahheaida, Karlovan Barlova aida.

Permakultuuri põhimõttidõ perrä liinaaiandus olnu jo väikungi liinan ekämuudu hää, selle et and inemiisile võimalusõ umavahel läbi kävvü, oppi midägi vahtsõt, olla kõüdüssen maaga. Tuu om teraapilindõ ja tege stressi väikumbas. Kõik neo kortõrmajju pensionääri, kiä muido igävyüst aknõst vällä vahtva, saanu niimuudu midägi är tetä. Võro liinan võinu kah olla kogokunnaaia. Tuuperäst kutsu üles aktivistõ, kiä tahtnu midägi säänest luvva. Mitmõl puul om pallo vapa maad, midä õnnõ nürilt niidetäs. Nuu paiga võinu olla üts häitsejä ja hõngaja saar kesk liina, mõni esiki mesipuiõga.

Mullõ väega miildüs bioloogi ja oppaja Solniku Kaia kaeminõ naidõ asjo pääle. Timä jagi Rohiliidsi all riigikokko kandidiiren inemiisile tsäikasvõ ja nurmõlille siimnit. Seo om nii armsa asi, midä võinu ka suurõmba rahva sek-kä viiä.

Argõntiina kiri

Vahetusopilanõ
RAJU ELIISABET
and teedä, kuis
eletäs kavvõn
Argõntiinamaal.

Buenas y saludos desde Argentina!

«Ku parlamendin olõs-i hää inemise, uulid-sa pääl olõs veidemõ hoimarõhto ja koolin opitasi, olõs Argõntiina kõgõ parõmb kotus seo ilma pääl,» ütelf mullõ üts kotuspääliline miis päält taad, ku kõnõli tälle, ku tõistmuudu om elo Argõntiinan ja mu koton Võromaal. Tuul kõrral ma viil mõtli, et kuis saa kiäki üleppä midägi säänest üldä. Tuujaos, et Argõntiinan võinu asa parõmbalõ minnä, olõs umbõlõ pallo aigu vaia.

Seo man om kõgõ huvitavamb, et esiki ku tii omma katski, rongi ja bussidõida-i, egän

liinan omma suurõ geto, kooli omma nigu stagnaatsõs vangimaja ja lämmä kliima pärast palasõ mõtsa ja nurmõ, omma argõntiinlasõ väega lähkõn kõüdüssen uma maaga, täpsehe nigu indi-aanlasõ.

Säält saiegi algusõ mu lugu tuust, kuis ma Argõntiinaadõ tahtsõ jäiä. Tuujaos oll vaia minnä lõunahe, mäki pääle, kon ma näi lummo, külmeti varbiid ja sei kõgõ ilma parõmbat šokolaati. Põha-Argõntiina läm-män ja kuivan eläden lätt meelest är, et lõunan satas vihma, sääl eläse pingviini ja mäki pääl saa suusata. Ütelf õdagul, ku ma lumbi veeren tähti kai, tull mu mano üts kotusõ-pääliline matkamiiis ja kõnõl, et tä om pallo ümbre hulknü, a kongi olõ-i tähe nii selge ja helksä.

Täl om õigus: kongi mahu-i üte riigi sis-se kuld ja hõpõ, neli klüimatsuuni, krodillil ja pingviini, euruupamiilse liina ja

Vanna rata piten

SOMMERI LAURI

Taa lugu nakaš pääle hobõs-tõga Sännä mõisa man. Naid sai katskõrd kaeman käütüs. Laui suurõmbalõ, tsipa kurva pilguga täkk Hippolitilõ «hirokõist hal-kõist» ja anni hainu.

Poni Arabella kai uma ilosa laka alt ja timä latsõkõ-nõ Rõõm (Võromaal võinu tä vast õks Ilo olla) tull' ka uurma, õt mis andsak helü taa kopli veeren om. A kaih, õt leibä olõ-s. Tõnõkõrd tuu kimmähe, selle õt, nigu Itaalian üldäs, «ilda tullõv essel tuu suurõ sälätävve».

Mu armakõnõ om ratsala sõitnu ja timä sõsar taht hobõstõ peräst esiki eläjä-tohtris saia. Ma tõlksõ õkva dakota juttussõ «Hobõsõ and». Tuu eläjäkene heräht hengen midägi kodost ja nii mi säälsõisõmi, kaimi näile silmä ja paitimi pehmit nõnnu ja kimmit kaalu.

A sis joosiva taha kats lontkõrvuga pinni. Kuldsõ retriiveri. Valgõt olli varahappa nännü, a pruun olli tundmalda ja hauksõ edimält, inne ku sõbras sai. Ku

mi Alaveski man üle Pärlijõõ silla lätsimi, tull' nä ütē ja joosiva kavvõdahe ette. Sai-sahtiva säälsõ nigu määndsegi kujo ja kaiva, kas nuu aiglasõ inemise õks tulõva perrä vai ei. Üts pand tiiä-i kohe minevāt tiid piten juuskma ja kai poolõ kilomeetri päält, õt koh ti olt. Önnõstu tä õks tagasi kutsu. Suurõtii pääl olli pallo kihutavit autit, taha lää-s mi naidõ ullega joht. Käänimigi mõisa poolõ tagasi.

Valgõ pinikene saiš vilu-sohvilisõ näoga Alaveski järve kaldõl ja kai pardsikõisi. Miä no tetä, õt esi kodo päsenü ja pini ka terves jääñü? Tullimi jäl hobõsõkopli mano, kävemi edesi-tagasi, saišimi pinne piildõn. Üts olli meierei taadõ kaonu, a tõnõ uuf meid nigu vahimiis. Suurt tiid piten, kost inne tullimi, nigu saanuki-s minnä. Sis ütē mu sõbrakõnõ, õt läämi õkva läbi mõtsa. Kagahii miä tälle pähä tull'! Tuu vana tii lätt jo üle Vianco veisevarmi kařamaa ja ma olõ õs taad uma 20 aastakka käünü. Vast kiäki olõ-s. Erämaa, traadi katõl puul iin. Päält maarehvormi kattõ säändsit teid ja ratu hulka är.

A vanast käve kogo mi kan-di rahvas säält Sännähe. Elli

ja Anni teie kařalauda man tüüd. Vanaesä lätš kõgõ puuti ja porras Jaigi tarõkotussõ pääl molotavidõ joodikidõga, kui aigu oll'. Onolatsõ Sirje ja Aivar käevä kultuurimajja kinno. Päält tuud olli tantsuõdagu ka olnu, kon Võrolt peri diskor linte päält Joalat ja Oromõtsa lask. Nostalgiat ku pallo.

A kas tast ülepää läbi saa? Kõhkli, nigu ma õks kõhklõ, ku pakminõ om hää ja kõüt-vä. Tuu samblõnõ mõtsaalonõ oll' vanast jo perätü illos. Edesi lätš tii õkva üte talo ussaia mant läbi ja väiku pinivaindla-nõ käve kõgõ kats sammu takan ja hauksõ.

Talon elävä mehekesega olõmi ildapa sõbras saanu. Tä om sjoo kandi ainukõist jalamiist pallo kõrdi liina sõidutanu. Ka tuu kõnõl asä puult, õt pini taha suunda tulõ-s. Nä olli vast joba kõrrakõsõ veeretraadist ellektrit saanu. Kedägi es pais-ta ka varmi huunidõ ümbre, a värräi oll' vallalõ. Tõpra saišõva kongi kavvõndan. Lätsimi laudast müüdä, kaldõst üles ja kummardimi katõl kõrral elektrikařussõ alt läbi. Tõnõkõrd kuuli, kuis vuul mu pääkoti karvun surisi, a esi tun-nõ-s midägi.

Sumpsõmi üle kařamaa, kost kaonu suvvi aigu vei tolmu tal-lat rada. Mõtsa veeren es pais-tu inneskidsest tiist inäp midägi. Lätsimi säält, kon räestü hõrrõp oll', ja saimi pia üte tsihi pääle. Kõrra oll' ka raja aimu, a rohkõp iks harilik kuusistu. Katõl kõrral tull' üle kraavi hü-pädä, vanast olli kohki väiku puusillakõsõ.

Osa tuud kanti om küländ soinõ. Pelässi, õt jala saava likõs. A mõnõ ao peräst nakaš mõtsaveerest valgõt paistma. Saimi vällä ja avasti, õt tõsõ-külä miis om tuu raakõsõ hindä maa pääl ilosahe valla hoitnu. Tiiä-i, kas täl ussaia takan õks njoo värmilidse lupiini kasusõ, miä vana Mahti aigu? Verrev massin saiš ussõ iin. Hiilsõmi tassa müüdä, es taha sekä. Vast peremiis makas, tä tege jo mõnikõrd üüse tüüd.

Säält edesi astsõmi vana Poola tii pääle, kost Põhasõa aigu ollõv poolakidõ sõavägi lännü, kooni Imbi talo ristini, kon mi kandi postkasti saišva. Kipõlt kodo saiõn tundu, õt tollõ raa läbi käümine oll' suur võit. Nigu määnegi õkvati uma hengen. Unõhtumisõ mant aaminõ... ja midägi vagi-vahtsõt nisamatõ.

Sanna-aasta vaimun vabariigi pido Peril

URMI AILI

Radokuu 23. pääväl peeti Põlva küle all Peril Eesti Vabariigi 105. aastapäävä, Peri külä Põlvamaa aasta küläs saamisõ ja sanna-aasta avvus pito.

Rahvast oll' õkva niipallo, et kõik mahtuva laudu taadõ lahe-dahe istma. Süüdi, juudi, sis raamadukogo juhataja Õkva Margit lugi viktoriiniküsümüse ette ja laudkunna pidivä är vastama. Suurõmb jago küsimüisi olli vanast aost ja pallo, kes ildamba Perile elämä tulnu, es mõista noid är arvada.

Ildamba selef Margit pikält Peri aoluust ja saimi kõik

hulga targõmbas. Tä andsõ ka teedüst, et seo keväjä saa Peri raamadukogo 100aastadsõs ja kõnõl 2019. aastagal luudu küläseltsi tegemiisist.

Külävanõmb Lutsari Innar suuvõsõ lillipottõga õnnõ katõlõ seldsi liikmõst sünnüpäävälatsõlõ. Sünnülatsi tervif ilosa lauluheluga ka kotusõpäälina duo Margit ja Signe.

Muusikat tekk ansambli IRENA & Ivar Hansen. Muusigapallo vaihõpäl küsse Õkva Margit küläseltsi «rahandusministre» Tammiste Karli käest, kuis tä löüdse Ees-ti tõsõst otsast tii Perile, kon ehitäs hindäle koto. Karl om mitmit häid projekte kirotanu ja noidõ täüdeviimises om ka rahha saad. Täl om andi nigu vanastõ hääl kratil, kes käve täüskuu aigu kesküüse risttii

Õkva Margit intervjuuir sanna-lava pääl küläseltsi «rahandusministret» Tammiste Karli.

pääl kullõman, kostpuult rahapaa kõlinat om kuulda.

Ansambli mängse ekä sorti muusikat, oll' nii aiglast valssi ku kipõmbat rokki. Kõik saiva iso täüs tandsi.

Tsolgo ja Paidra rahvas Oinamäel vabariigi aastapävä ja vastlapävä pidämän. 25. radokuul sai Tsolgo ja Paidra rahvas kotost vällä tulla. Vabariigi aastapävä ja vastlapävä avvus lasti liugu ja tetti tuld. Luiõst tetti Tanelli iistvõtmisõl hunni, süüdi Angela keedetüt hernesuppi ja Riina tettüid kiluleibu. Angela ja Vaike olli tennü ka mitund sorti piirakit, Kairi oll' kiitnõ tsiajalgu ja lämmind tsäid. Tuul oll' kül tuu päiv peris kõva, a grillikuan sai tuulõvarjo ja tulõ man lämmind.

ORASSONI ELMETI jutt ja pilt

Kavval ku repän

VÄLJANDU ELLEN

Aia majandusmajan, kon tüüriistu ni muud tarviliist kraami hoiami, nakaš mõni talv tagasi kiäki «kõrda luuma». Tuustiti paprit lakja, tõmmati lahki. Paari kõrra peräst olf pilt selge, et tego om suurõlidsõ võhruga.

Pannimi tälle eski ilosa nime Susaara, a tuu es avita joht. Peremiis virof taldregu kihvtiga põrmandulõ. Kibõna ao peräst ollegi taldrek tühi. Taadul hää miil, puistaš viil portso mano. Tuugi kattõ nigu niuhti.

Mürgeldamine jäie perrä, kevväi nakaš pääle, asi unõhtõt. Peremiis naas kevājajaoh edimäst kõrda morro niitmä, haard' nukast seeriku jalga ni tüü lätš käümä. Tükü ao peräst tundsõ tä, et suurõ varba vaihõl hõõrd kivi vai ruusa-tükk. Jätť massina saisma, rapuhť seerikut. Kirevase kikka perält, kost nakaš rõõsat rahhe sadama – tuu jo sulaselge Susaaralõ pant kihvt.

Vanamehel lätš süägi kipõn kučas. Ma naari kõrval pia naba katski, et Susaara om iks tark elläi. «Muidogi, tan om mängoh kats vari-anti: kas tahtsõ tä sinno hinnäst är kihvtitā vai hoobis pästā. Sul jo vinneaisgõ see-

rigu viil, nuu ekäsorti pisiläisi täüs, kihvtiga tettigi pisiläisi-häötüst,» ütli vällä uma arvamisõ.

Peremiis võtf muidogi opust, pand' sügüse uma seerigu kõrdapite kokko. Minevä kevājä ostsõ vanamiis hindäle vahtsõ läükvä kalavintski, minka ujan kõndi ni kõrda pitā. Säädse nuu uhkõlõ kesk põrmandut pistü. Ma märgohti moka ot-sast, et Susaara vöi näile sisse ronni. A peremehele jäie õigus nigu kõgõ. Tä kitse, et nii kor-

gõhe nilbõť seerikut pite Susaara vöim ei küünü.

Pia nakaški vahtsõnõ kam-majjaa pääle – jüreti soolakott katski, kõgõ inämb miildü Susaaralõ tuu kanakakakott. Säält siputõdi puul tarõpõrmandut täüs. Taadu vihasť hinnäst si-nitses, ma pelässi jo infarkti. Tä säädse vahtsõlõ kihvtiga taldregu vällä.

Pikäpääle süüdigi taldrek tühäs. Ku taadu vahtsit seerikit jalga naas tõmbama, olli jälki ma tuu, kiä kaaguť, et raputa-

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

gu iks näid inne. Tä kitse uhkõhe, et ärku ma porgatagu.

A nuka takah salahuisi võtf mu juttu kullõlda, no olliva-gi kihvtigraanuli seeh. Taa-du süläs tulist tõrva, säädse vahtsõ portso taldrekulõ.

Ku järgmäne hummok aida lätsimi, olfgi lõpus Susaara uma elopäävä lõpõtanu, hinnäst tiiraa pääle sirgu visanu. A ku ilosahe tä karv läükse, nigu naaridsakask! Olõ-õi imehtā, ku arvada tuud hääd kraami, miä tä sisse vitsof.

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst

Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Keväjätõbi.

Tossu Tilda pajatus

Letialodsõ kaubandusõ kontroll

Eesti Vabariigi sünnüpäävä puhul jaeti silmäpaistvilõ tege-läisile avvohindu: ordeniid ja medaliid. Tuu tõi mullõ miilde üte luo kavvõst Vinne aost.

Sis olf kah uma avvotasodõ andmisõ kõrd. Tunnustuisi jaeti hulga, egä ammõtkund tahtsõ iks ummi inemiisi ten-nädä. Päämidselt anti paprõrt avvo- ja tenokirju. Mõnikõrd pidi inemise Taľnadõ avvo-kirju vasta võtma minemä, a mõnikõrd saadõti avvokirä ka Vörolõ ja tetti pidulinõ avalik kätteandminõ.

Ütel keväjädsel pääväl olfgi parteikomitee rajooninõvvo-kogo välläsõiduistung Väime-län. Avvokirju rahvakontrolli aktivistele olli kätte andma tulnu parteikomitee sekre-tär ja rahvakontrollikomitee esindajā. Ma olli saalin ku ao-

kiränik, et lehte luku kirota.

Tuukõrd anti üle viis vai kuus avvokirjä, egä avvokirä-saaja sai ka pundikõsõ lille. Perämädsse avvokirä sai üts väega väikut kasvu miis. Ku tä vällä hõigati, lätš tä mu toolist müüdä. Ma ei tiia, kes minno tsusaš, a ütli naabrilõ tassakõistõ: «Timä kontroll letialost kaubandust.» Naabri purtsať kõva helüga naarma ja olkõgi et pandsõ suu ruttu kinni, kaiva korgõ külälidse tedä väega pahanulõ.

Naabri hiilse ussõst vällä. Arvada olli ma kah veidü-kese kahtlusõ all, selle et olf jo arvo saia, et määnegi asi pidi tuu naaru vällä kutsma. Pelksi, et minno kutsutas erä-le jutulõ ja uuritas, midä sääł naarti. Önnõs vällä minno es kutsuta, kutsuti hoobis külä-liidsile katõtulõ kohvilauda.

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Murrõ ravvaga

Ma kuuli raadiost, et joba tõist aastat vöi mõni tonn vannarau-da inemise tüllü aia. Esieranis sis, ku tuust ravvast om idapuul piiri sõamassin valmis tettü.

Ku suvõl es miildü osalõ inemiisist, et tank är viiäs ja muu-sõummi käkitäs, sõs parhilla

om vastakarva tuu, et tanki rahvalõ näüdatä tahetas. Ker-gemb om panda silmä kinni ja tetä näko, et sõda ei putu meile.

A ega sõda tuuperäst är ei lõpõ. Tulõ iks peris elolõ otsa kaia ja tukõ ukrainlasi, nii-pallo ku võimalik.

MUDA MARI

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimi periolõmisõst ja tähendüsest.

Pommer

Seod nimme kand Eestin 70 inemist. Pandmisõ kotussit olf 15, noist kümme Liivimaal. Nimi panti Pärnumaal Lindi (Audru) ja Lelle mõisan (Vändrā kihlkund). Tartumaal panti seo nimi Kambja Veskimõisan, a rohkõmb nimekandjit tulõ Sangastest, kon Pommeri nimi panti Restu ja Sangaste mõisin, lisas viil Tõlliste mõisan, kon hingelugõmistõ kirutõdi *Pumper*, a kerikuraamatudõ *Pommer*. Ka vana Valgamaa

Sooru mõisan (Lukõ kihlkund) om seo nimi pant. Restu mõisa Pommeri olli Viselä küläst ja kerikliku jaotusõ perrä Võrumaalt Urvastõ kihlkunnast.

Viljandimaal panti Pommer Holstre ja Kõo mõisan. Põha-Eestin panti seo nimi Kolga mõisan Harjumaal, Ervita mõisan Järvamaal ja Keskvere ni Velise mõisin Läänemaal. Märjamaa Vaimõisan pant *Pomber* om personaalraamatiniisamatõ *Pommer*.

Saksamaal om perekunnanimme Pommer kah küländ hulga. Eestin pantul nimel Pommer om katõsugumast peritollu. Üts om sakslaisiga üttemuudu. Säändsels juhtumisel seo nimi om Pommerimaa nimest, saksa keelen *Pommern*, poola keelen

Pomorze. Pommerimaa nimi umakõrda om saad sääł inne elänüilt slaavlaisilt, kiä nimeti-vä hinnäst mereviirses rahvas – pomoori vai pomoraani 'mere-viirse'. Pomoraani hõimõst ainukõnõ alalõ püsünü slaavi põlisrahvas kašuubi nimetäse umma maad *Pòmòrskò*. Ülejäänüist pomoraanõst sai sakslasõ ja pääle tõist ilmasõta tulli vällä aetuidõ sakslaisi asõmalõ sise-maa poolakõsõ.

A eesti nimi Pommer vöi tähendä ka puuvillä vai vilä-puud, midä näütäs mi vana sõna *pombar ~ pomber* 'pirn'. Noin paigun, kon lihtsustunu kuju Pommer kõrval om pruu-git ka nimekuju Pumper, Pomber vms, om nime sääne perit-olu õkva kimmäs.

SAARÕ EVAR

Latsilõ

Vastus saada üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

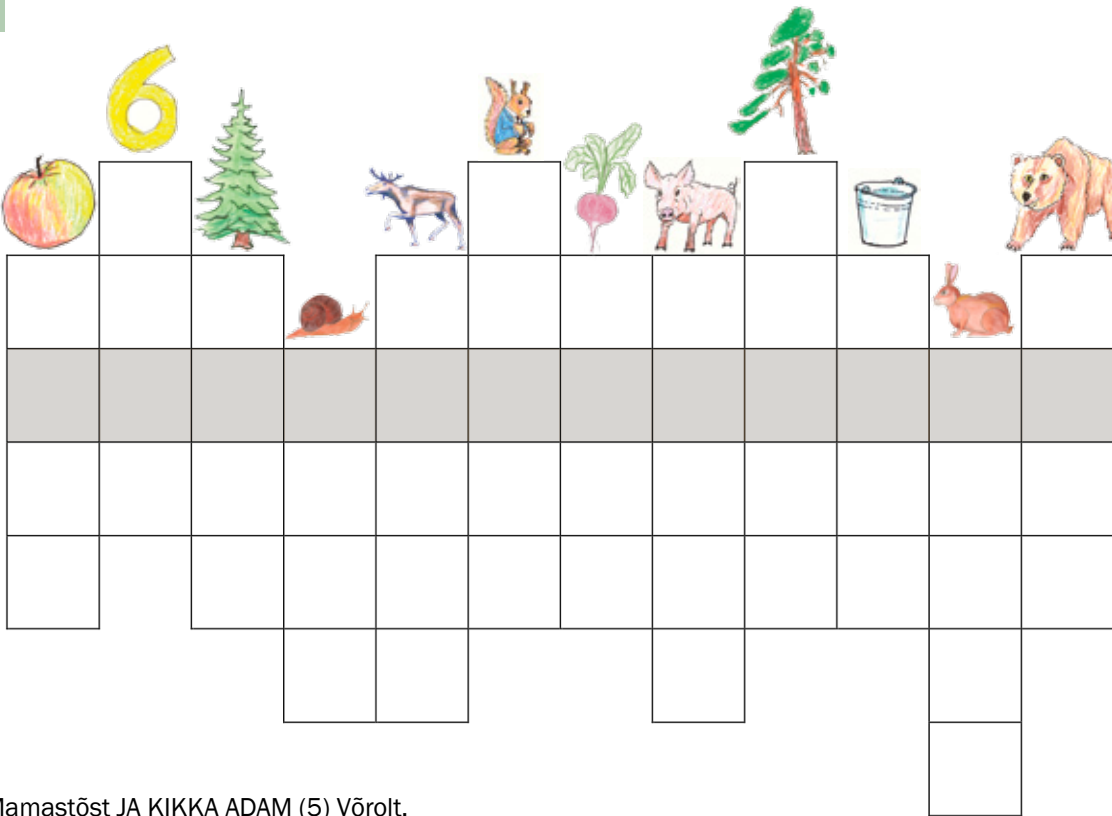
Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit välläandit.

Latsinukka tugõva Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus: NAHA.

Avvohinna saava' KASEMETS MIIA ELIISE (5) Mamastõst JA KIKKA ADAM (5) Võrolt.

Tii' är ristsõna! Vastussõs saat teedä' üte tsirgunime. Tuu saada' vastussõs ja kiroda' ka, kuis tedä eesti keeli kutsutas.

Telli Uma Leht!

Telli saa ExpressPostist:
tellimine.ee/umaleht,
tel 617 7717.